

رابطه حمایت اجتماعی و سبک هویت والدین با راهبردهای

مقابله‌ای نوجوانان دختر دبیرستانی در شهرستان دماوند

دکتر فریده دوکانه ای فرد*

دکتر سیمین دخت رضاخانی**

آرزو شکری***

چکیده:

هدف از انجام این پژوهش بررسی رابطه حمایت اجتماعی و سبک هویت والدین با ابعاد راهبردهای مقابله‌ای نوجوانان دختر دبیرستانی در شهرستان دماوند است. طرح پژوهش همبستگی از نوع رگرسیون چند متغیری است. جامعه آماری شامل دانش آموزان دختر دوره دبیرستان شهرستان دماوند در سال ۹۲-۱۳۹۱ است. نمونه آماری براساس جدول مورگان شامل ۳۳۰ نفر از دانش آموزان دختر دبیرستانی است که به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای از بین پایه‌های تحصیلی (دوم و سوم دبیرستان) هر مدرسه به نسبت جمعیت دانش آموزی دختران دبیرستانی موجود در هر شهر به تفکیک رشته‌های ریاضی-فیزیک، علوم تجربی و علوم انسانی انتخاب شده‌اند. در مجموع از هر رشته تحصیلی ۱۱۰ نفر انتخاب شده است. ابزار جمع‌آوری داده‌ها عبارت است از پرسشنامه حمایت اجتماعی، راهبردهای مقابله‌ای و سبک‌های هویت.

برای تجزیه و تحلیل سؤال‌های پژوهش از آزمون پارامتری رگرسیون چند متغیری استفاده شد. نتایج نشان داد بین حمایت اجتماعی و سبک هویت با ابعاد راهبردهای مقابله‌ای رابطه معنادار و مثبت وجود دارد. همین اساس سؤال اول بین حمایت اجتماعی با ابعاد راهبردهای مقابله‌ای رابطه وجود دارد مورد تأیید قرار می‌گیرد. سؤال دوم بین ابعاد سبک هویت با ابعاد راهبرد مقابله‌ای رابطه

* استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن، گروه مشاوره، رودهن، ایران

** استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن، گروه مشاوره، رودهن، ایران

*** دانش‌آموخته دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن، گروه مشاوره، رودهن، ایران

وجود دارد معنی دار است و مورد تأیید قرار می گیرد بر این اساس حمایت اجتماعی و سبک هویت سهم معنی داری در پیش بینی راهبرد مقابله ای دارد.

کلید واژه : حمایت اجتماعی ، سبک هویت ، راهبردهای مقابله ای

مقدمه

دوره نوجوانی، زیباترین مرحله عمر و دوره دریافت ارزش های فرهنگی و اجتماعی است. نوجوانان برای عبور از دوره انتقال و تغییر، نیازمند حمایت اجتماعی^۱ و کسب هویت از سوی والدین هستند حمایت اجتماعی و سبک هویت والدین^۲ از نیازهای اساسی افراد بشر در طول تاریخ بوده است (شرفی، درآمدی، ۱۳۸۷).

نوجوانی انتقال از مرحله ی آخر کودکی به مرحله ی بالندگی و کمال است یا دوره ای از جریان تدریجی زندگی را نوجوانی می گوید که با تحول^۳ عمیق در جسم و روان و قدرت تجسم و تخیل زیادی همراه است (شرفی، ۱۳۸۶). مرحله ی بلوغ جنسی در شرایط تحول بهنجار در دوره ی نوجوانی به وقوع می پیوندد (اکبری، ۱۳۹۰). به عنوان یک واقعیت دوره نوجوانی را باید یک مرحله بسیار مهم از زندگی تلقی کرد دوره ای که با ویژگی هایش از سایر دوران زندگی متمایز می شود (شرفی، ۱۳۸۷): نوجوانی، یک دوره انتقال است، انتقال به معنی یک وقفه یا تغییر از آنچه که قبلا انجام شده نمی باشد بلکه بیشتر به مفهوم عبور از مرحله ای از رشد به مرحله دیگر می باشد (رایس، ۱۳۹۰، ترجمه فروغان). برخی از ادوار زندگی به دلیل تاثیرات فیزیکی^۴ با اهمیت تلقی می شوند و برخی دیگر از لحاظ تاثیرات روحی قابل اعتنا هستند لیکن نوجوانی از هر دو جهت مهم می باشد (برک، ۱۳۹۱، ترجمه فروغان). گرچه هر دوره ای مسایل خاص خود را دارد، با این حال غالب نوجوانان به سختی از عهده حل مسایل خویش بر می آیند (سانتراک، ۱۳۹۰، ترجمه فیروز بخت)، افراد در دوره نوجوانی با تحولات روحی گوناگونی، مانند خود شیفتگی و یا توجه به خویشتن رو به رو می شوند. در این سن نوجوانان بر اثر ترشح هورمون های درونی و تاثیر آن ها در نیروهای جنسی به دنبال تمنیات خود می روند (اکبری، ۱۳۹۰). در این سن نوجوانان به تجزیه و تحلیل احساسات و پدیده های ذهنی خود می پردازند و در این امر چندان پیش می روند که گاهی باورهای جامعه و قید و بندهای اجتماعی را مورد بی

---

۱ - Social support

۲ - Identity style, parental

۳ - evolution

۴ - physical effects

مطالعه تطبیقی برنامه درسی دوره دکتری رشته مدیریت آموزشی □ ۴۹

توجهی قرار می دهند. (فرجاد، ۱۳۸۶). نوجوان می خواهد بداند که او کیست؟ نقشی را که باید در جامعه ایفا نماید چیست؟ آیا کودک است یا بزرگسال؟ آیا او با وجود نژاد، مذهب یا زمینه های علمی که دارد او را از نظر مردم کم ارزش جلوه می دهد و دارای چه هویتی می باشد (شرفی، ۱۳۸۶).

سی فرت (۲۰۰۵)^۱ صاحب نظر دیگری است که همچون اریکسون هویت را در تقابل با «فقدان نقش» تبیین می کند. اریکسون معتقد است که عمده ترین تکلیف یک نوجوان، حل بحران «هویت در برابر سر در گمی نقش» است. برای رسیدن به هویتی کم و بیش با ثبات، نوجوان باید نیازها، آرزوها و توانائی های خود را به شکل تازه ای سازمان دهی کند، تا از این طریق بتواند خود را با انتظارات موجود در جامعه وفق دهد. (پاپالیا^۲ و همکاران، ۲۰۰۱). به اعتقاد جیمز مارشه هویت، سازمانی درونی، خود جوش و پویاست که از سائق ها، توانائی ها، باورها^۳ و تجارب گذشته ی فرد نشأت می گیرد.

اریکسون، در این زمینه پژوهش های مفصلی انجام داده و نهایتاً به چهار نوع هویت دست یافته است. هویت های چهارگانه ی او لزوماً مراحل مختلفی از یک زنجیره رشدی نیستند، ولی در عین حال، ماهیت ثابتی نداشته، و ممکن است به مرور دستخوش دگرگونی شوند. اریکسون، در این زمینه پژوهش های مفصلی انجام داده و نهایتاً به چهار نوع هویت دست یافته است. هویت های چهارگانه ی او لزوماً مراحل مختلفی از یک زنجیره رشدی نیستند، ولی در عین حال، ماهیت ثابتی نداشته، و ممکن است به مرور دستخوش دگرگونی شوند.

هویت کسب شده^۴

بعضی از نوجوانان بحران هویت را با موفقیت پشت سر گذاشته و نسبت به اهداف معینی تعهدات لازم پیدا کرده اند. این نوجوانان به طور فعال وقت زیادی را صرف حل و فصل مسایل مهم زندگی کرده اند. این گروه انعطاف پذیر هستند و با فکر و درایت عمل می کنند، اعتماد به نفس بالائی دارند و تحت شرایط فشار زا مقاومت خوبی نشان می دهند.

---

۱ - Seifert

۲- Papalia et al

۳ - beliefs

۴ - acquired identity

هویت پیش‌ریس ۱

این گروه بدون داشتن تجربه بحران نوجوانی، نسبت به اهداف خاصی احساس تعهد پیدا کرده اند. اکثر آنها در چارچوب برنامه هایی که دیگران، و به ویژه والدین از قبل برای آنها تدارک دیده اند، اهداف خاصی را پذیرفته اند.

ابهام هویت ۲

این گروه شامل نوجوانانی است که هیچ نوع بحرانی را سیری نکرده و در عین حال به اهداف خاصی هم احساس تعهد نمی کنند. آنها ظاهراً افرادی «بی خیالند» و تمایل به انتخاب اهداف خاصی ندارند.

خویشتن یابی

این افراد هنوز در جهت کسب هویت تلاش می کنند و همواره در حالتی دوگانه به سر می‌برند، آنها افرادی رقابت طلب، مضطرب، زنده دل، پر حرف و در عین حال دستخوش تعارض هستند. با استفاده از مصاحبه نیمه سازمان یافته، الگوهای چندگانه ای را مشخص کرد که در سنین ۲۵- ۱۸ سالگی (سالهای تحصیل در دانشگاه) موضوع تلاش هویت یابی جوانان است. مارسیا از دانشجویان خواست تا به سوالهایی درباره نگرش‌ها، ارزش‌ها و اهداف خودشان در مورد شغل، مذهب و سیاست پاسخ دهند.

براساس نتایج به دست آمده حالت‌های هویت زیر را مطرح کرد:

هویت سردرگم، این افراد هنوز بحران هویت را تجربه نکرده اند و تعهد به یک شغل و یا مجموعه ای از عقاید در آنان ایجاد نشده است. تعهد به یک نظام ارزشی در آنها دیده نمی شود و به شدت تأثیر پذیر هستند و نسبت به انواع تجارب حالت پذیرندگی دارند.

هویت زود هنگام، این افراد هنوز یک بحران هویت را تجربه نکرده اند، اما به مجموعه ای از ارزش‌ها براساس تصمیم گیران (معمولاً والدین خود) متعهد شده اند. این حالت را چنین توصیف می کند: این افراد تمایل دارند دوستان صمیمی والدین خود باشند.

هویت مهلت خواه، افرادی که دارای این نوع هویت هستند براساس اهداف خود، فعالانه در جستجوی هویت خود بوده و به دنبال رسیدن به تعهد در رابطه با اهداف انتخابی خود هستند.

مطالعه تطبیقی برنامه درسی دوره دکتری رشته مدیریت آموزشی □ ۵۱

هویت کسب شده، این افراد از نظر مارسیا، بحران هویت را تجربه کرده و آن را به خوبی حل کرده اند و تعهدی نسبتاً پایدار را در خود ایجاد کرده اند. افرادی که هویت کسب شده دارند، در خودشان احساس هماهنگی می کنند و ظرفیتهای و محدودیتهای خود را می پذیرند. برزونسکی^۱ (۱۹۸۹ و ۱۹۹۰) الگویی را مطرح کرده است که به تفاوت فرایندهای شناختی - اجتماعی جوانان در ساخت، نگهداری و انطباق هویت خودشان تأکید دارد. این الگوی شناختی - اجتماعی به تفاوت برجسته در درگیری و یا اجتناب افراد از تکالیف مختلف چون تصمیم گیری، حل مسئله شخصی و موضوعات هویت اشاره می کند. (آقاجانی، ۱۳۸۱).

افراد با سبک اطلاعاتی از پردازش، به صورت فعال اطلاعات مرتبط با خود را جست و جو، ارزیابی و مورد استفاده قرار می دهند و افراد با سبک هنجاری از پردازش با سؤالات هویتی و موقعیتهای تصمیم گیری از طریق همنوایی یا رهنمودها و تجربیات افراد مهم در زندگی مواجه می شوند. این افراد در مقابل ناهمانگی دارای تحمل پایینی بوده و به ساخت و شناختهای بسته متکی هستند. براساس الگوی افراد دارای وضعیت هویتی زودرس بیشتر از این سبک برای پردازش اطلاعات هویتی استفاده می کنند. (رهنما، ۱۳۸۷). ویژگی افراد با سبک سردرگم - اجتنابی اکراه از مواجه شدن یا پرداختن به موقعیتهای تعارضی و تصمیم گیری می باشد. یافته ها نشان دهنده آن است که این سبک به صورت مثبت با وضعیت هویتی سردرگم (با توجه به الگوی مرتبط می باشد. این سبک هویت با هیجان مداری، خود معلولی، راهبردهای نامطلوب تصمیم گیری، خودآگاهی محدود، دگر پیروی و به کار گیری راهبردهای اسنادی و شناختی ناکارآمد رابطه دارد (برزونسکی، ۱۹۹۴).

هویت هر فرد بر آیندی از هویت واقعی، هویت آرمانی و هویت مورد انتظار است. هویت واقعی تصویری از خود است که نوجوانان از خویشتن واقعی خود دارند. این تصویر از خود نیز تصویری است که عمدتاً به وسیله والدین و مربیان آن ها جهت دهی می شود. بنابراین، هویت واقعی می تواند فرایند شخصیت پردازی دوران کودکی باشد که اختصاص به زمان گذشته دارد (شرفی، ۱۳۸۶). نوجوان در فرایند تحول از مرحله ای می گذرد که در خلال آن توانایی نامحدود را به فکر خود نسبت می دهد، لذا در سر رویای آینده ی پیروز را می پروراند و ایجاد دگرگونی در جهان خارج بر اساس فکر خود به صورت ذهنی ترسیم می کند، و به عنوان یک عمل واقعی تغییر دهنده ی واقعیت فرض می کند. (نجاتی، ۱۳۸۶). در این باره پیازه (۱۳۷۲) اظهار می دارد: هنگامی که ساخت های روانی فرد تغییر می کند و نوجوان به دلیل دستیابی به فکر انتزاعی از زوایای مختلف به موضوع می نگرد. هنگام

بحران هویت^۱ نوجوان غالباً در موارد زیر دچار شک و تردید می شود. (خوش کنش، ۱۳۸۶). در این باره پیاز (۱۳۷۲) اظهار می دارد: هنگامی که ساخت های روانی فرد تغییر می کند و نوجوان به دلیل دستیابی به فکر انتزاعی از زوایای مختلف به موضوع می نگرند. هنگام بحران هویت^۲ نوجوان غالباً در موارد زیر دچار شک و تردید می شود. اهداف بلند مدت، انتخاب شغلی برای آینده، الگوهای رفاقت و انتخاب، میل برای رقابت هدفمند، رفتار و تمایلات جنسی، تشخیص مذهبی، نظام ارزش های اخلاقی، تغییر گروهی (خوش کنش، ۱۳۸۶).

در بحران هویت، نوجوان شدیداً دچار اضطراب و ناراحتی ذهنی می شود و نمی تواند جنبه های مختلف شخصیت خود را هماهنگ کند. بحران هویت باعث اشکال سازگاری و اشکال در هویت اجتماعی و حرفه ای او می شود. تشخیص به موقع چنین حالت های بحرانی می تواند در شناخت مشکل نوجوانان و ارائه پیشنهادات برای کمک به آن ها موثر باشد (برک، ۱۳۹۰، ترجمه سید محمدی). از نظر روان شناسی دوره ی نوجوانی و جوانی دورانی است که در آن بحران هویت، بر سازمان های روانی فرد غالب می شود. بنابراین، نوجوان و جوانی که تشنه ی هویت خویش است به جستجوی ارزش های گوناگون و گاه متضاد می رود و آن ها را ارزشیابی می کند (رایس، ۱۳۹۰، ترجمه فروغان). در این سن، نوجوان از خود بریده و در دنیای درونی خود غوطه ور می شود. در این گونه زندگی نوجوان حساسیت زیادی دارد. این بریدگی و در خود فرورفتگی مشکلاتی چون بحران هویت را به همراه دارد (اکبری، ۱۳۹۰). در این صورت نوجوان احساس می کند که گذشت زمان اهمیتی ندارد و برای هر کاری بیش از حد کافی وقت دارد. فکر نوجوان در این حالت همیشه مشغول خصوصیات بدنی، شغلی یا نقشی است که بر عهده دارد و نمی تواند افکارش را در تاکیدهای درونی خود آزاد سازد ارزش های خانوادگی، اجتماعی، تحصیلی و آنچه را که از این گونه کانال ها به صورت دستورات تربیتی و آموزشی به او می دهند، به تمسخر گرفته و از کنار آن ها رد می شود و به گونه ای عصبی و پرخاشگرانه با آن ها بی اعتنائی می کند احتمال به وجود آمدن سردرگمی و آشفتگی نقش ها در خلال شکل گیری هویت نوجوانان شدیدتر از هر دوره ی دیگر است. این همان چیزی است که اریکسون آن را آشفتگی هویت نامید. چنین حالتی سبب می شود تا نوجوانان احساس کنند که منزوی، تهی، مضطرب و مردود شده اند (به پژوه، ۱۳۸۸).

فردی که قادر به یافتن ارزش های مثبت پایدار در فرهنگ، مذهب یا ایدئولوژی خود نیست. ایده آل هایش به هم می ریزد چنین فردی که از درهم ریختگی هویت رنج می برد. نه می تواند ارزش

۱ -identity Crisis

۲ -identity Crisis

مطالعه تطبیقی برنامه درسی دوره دکتری رشته مدیریت آموزشی □ ۵۳

های گذشته خود را ارزیابی نماید و نه صاحب ارزش هایی می شود که به کمک آنها بتواند آزادانه برای آینده طرح ریزی نماید. (شرفی، ۱۳۸۷). دوری و بیگانگی از خویش، شخص را از نیروی محرکه، یا به عبارت دیگر از موتور خودش جدا و منفصل می سازد. با وجود همه عوامل ترمز کننده و هرز رفتن مقدار زیادی از انرژیها، شخص عصبی باز هم تحت فشار عوامل خارجی از قبیل عطش خودنمایی، عطش ثروت، جاه طلبی، احتیاج به امرار معاش و غیره، می تواند کار کند و حتی خلاقیت داشته باشد ولی همین که او را به خودش واگذارند، یعنی هیچ گونه فشار و اجبار خارجی در کار نباشد، پارومتر فعالیتش بسیار پایین می آید و عاطل و باطل می ماند در هر صورت، شخص، مقدار زیادی از انرژی هایش را بیهوده تلف می کند و مقدار زیادی هم به علت ترس ها و حساسیت هایش، ترمزهای قوی می بندد و آنها را از کار می اندازد (شرفی، ۱۳۸۷).

از جلوه های شایع و عام فقدان هویت، می توان به دل مشغولی های بی هدف، اشاره نمود، فردی که تمامی ارزش های وجودی اش را با تلفن ها، تعداد مکالمات، موضوع مکالمات و طرف مورد مکالمه اش معنا می بخشد و «هویت» خود را با موجودی بانکی، میزان پس انداز، و یا قدرت خریدش، ارزیابی می کند و در صورت برهم خوردن تعادل اقتصادی، به شدت احساس بی هویتی، بی ارزشی و تنهایی می کند و احساس هویت خود را با میزان تحسین و تمجید دیگران، می سنجد و در صورت از دست دادن تشویق و ترغیب دیگران، خود را همچون موجودی فاقد ارزش و بی کفایت، می بیند (شرفی، ۱۳۸۷).

حل بحران هویت دارای طیفی است که در یک طرف آن کسب هویت و در طرف دیگر آن سرگردانی و بلاتکلیفی است، در این باره جهانگرد (۱۳۸۳)، از قول ماریا می گوید: حل واقعی هر گونه بحران روانی - اجتماعی، مستلزم روش خاصی است که از موفقیت فرد در میان دو قطب متضاد «هویت در مقابل بی هویتی» با تاکید بر قطب مثبت حکایت دارد (اکبری، ۱۳۹۰). یکی از پرسش هایی که فرزندان سعی می کنند پاسخ آن را از لابلای رفتارهای کلامی و عملی والدین بیابند، این است که والدینم تا چه اندازه مرا پذیرفته اند؟ در حقیقت میزان پذیرش فرزند از سوی والدین با احساس تعلق به خانواده، نسبتی مستقیم دارد (مشکینی، نقل از شرفی، ۱۳۸۷). والدینی که ناآگاهانه، فرزندان جوان خود را از هر تجربه جدیدی با انگیزه دلسوزی بازداشته و مرتباً آنها را دلسرد و بی جرات می کنند و علاوه بر اینکه با در خواست اینکه آنها را تنها نگذارند، حتی انگیزه یک مسافرت کوتاه را از او می گیرند و در موارد مهم و تعیین کننده ای همچون ازدواج نیز، با دلسوزی های بیجای خویش او را از اقدام برای تشکیل زندگی باز می دارند. نتیجه چنین رویکردی «ظهور بیگانگی عاطفی» به جای «یگانگی عاطفی» است (شرفی، ۱۳۸۷). اولیای خانواده انتقال دهنده ی فرهنگ

جامعه ی خویش همراه با ارزش ها و اعضای جدید در خانواده اند. بسیاری از این ارزش ها به صورت مدون گردآوری نشده اند ولی در زندگی روزمره این ارزش ها را از زبان افراد بزرگتر از خود می شنوند (اکبری، ۱۳۹۰). دل بستگی به والدین کماکان تا اواخر نوجوانی ادامه می یابد و حمایت همه جانبه والدین نیز دیده می شود همزمان نوجوانان خودشان را در درون بافت خانواده باز تعریف می کنند (اکون^۱، ۱۹۹۷).

پژوهشگران به منظور مفهوم سازی بهتر حمایت اجتماعی و معنی بخشیدن به تعارض های نظری، سعی کرده اند سازه حمایت اجتماعی را از طریق اعمال و رفتارهای دیگران، کارکردهای این اعمال (رویکرد کارکردی^۲) و نحوه ی دریافت افراد از این اعمال تعریف کنند. کوهن و مک کی^۳ معتقدند اساساً پنج نوع حمایت اجتماعی وجود دارد: حمایت عاطفی، حمایت ارزشی از طریق ابراز احترام^۴، تشویق^۵ یا موافقت با نظرها، حمایت عملی و مادی، حمایت اطلاعاتی شامل توصیه کردن، حمایت شبکه ای به فرد احساس عضویت در گروهی با علایق و فعالیت های اجتماعی مشترک می دهد (میرزایی ۱۳۸۷: به نقل از تقی پور، ۱۳۸۹). کب^۶ (۱۹۷۶) حمایت اجتماعی را به عنوان اطلاعاتی تعریف می کند که به شخص این باور را می دهد که مورد عشق و علاقه، تأیید و ارزش دیگران قرار گرفته و متعلق به شبکه ی از ارتباطات و وظایف متقابل است (ایمانی، ۱۳۸۲). کاسل، با تأکید و تمرکز بر مقدار، فراوانی و شدت تأمین حمایت، حمایت اجتماعی را به عنوان میزانی که دیگران نیاز به محبت، تأیید، احساس تعلق و امنیت فرد را برآورده می کنند، تعریف می کنند (آخوندی، ۱۳۸۶).

کوین و لازاروس^۷ (۱۹۸۱) با تأکید بر ادراکات ذهنی فرد حمایت اجتماعی را به عنوان ارزشیابی ها یا ارزیابی های فرد از اینکه آیا و تا چه حد یک تعامل و یا الگوی تعاملات یا روابط برای وی سودمند است. از دیدگاه بریل و شوماخر^۸ (۱۹۸۱) حمایت اجتماعی تبادل منابع بین حداقل دو نفر است که این تبادل با قصد و به منظور افزایش سعادت و بهزیستی فرد دریافت کننده انجام می پذیرد (ایمانی، ۱۳۸۲). ساراسون و ساراسون^۹ (۱۹۸۳)، حمایت اجتماعی را بر حسب وجود و قابلیت دسترسی به افراد،

---

۱ - Okoon

۲ - functional approach

۳- Cohen & Mackey

۴ -respect

۵ -encouragement

۶ -Keb

۷ -Shaffer, Kevin & Lazarus

۸ -Beryl & shoemaker

۹ -Sarason & Sarason

مطالعه تطبیقی برنامه درسی دوره دکتری رشته مدیریت آموزشی □ ۵۵

یعنی افرادی که این احساس را در فرد ایجاد می‌کند که دیگران آدم او را دوست دارند و برای او ارزش قایلند و آماده‌اند در صورت لزوم به او کمک کنند و پشتوانه عاطفی او باشند، تعریف می‌کنند (ایمانی، ۱۳۸۲). کاترونا^۱ و همکاران (۱۹۹۰) حمایت اجتماعی ادراک شده به این حقیقت برمیگردد که اگر کسی نیاز داشته باشد در خانواده و دوستان و وابستگان فرد حداقل یک شخص و یا بیشتر در دسترس خواهد بود (قدسی، ۱۳۸۲). هاوس، معتقد است که حمایت اجتماعی از بعد حمایت عاطفی، حمایت ابزاری و حمایت اطلاعاتی تشکیل شده است. هلر، اسویندل و روسنبرگ^۲ (۱۹۸۶) ذکر نموده‌اند که یک فعالیت اجتماعی زمانی حمایت اجتماعی به حساب می‌آید که بوسیله گیرنده آن به عنوان کاهش دهنده استرس یا افزایش‌دهنده احترام ادراک شده باشد (اژه ای، ۱۳۸۷).

حمایت عاطفی برای توصیف رفتارهای حمایت گر خاص است. (هاوس، ۱۹۸۱) و (باررا و اینلی، ۱۹۸۳) حمایت عاطفی را مولفه ی مهم برداشت سایرین از حمایت اجتماعی می دانند. باررا و اینلی این نوع حمایت را حمایت غیر مستقیم می نامند. برداشت کودک و نوجوان از توانایی والدین در راستای ارائه مهرورزی، صمیمیت، پذیرش، تایید زندگی کودک و نوجوان و ارائه ی کمک به کودکشان به هنگام نیاز تعریف شده است. نکته ی اصلی تعریف حمایت اجتماعی از سوی والدین به نظر می رسد در برداشتی است که کودک از حمایت ارائه شده بواسطه ی رابطه خاص خود دارد. مطالعات متاثر از مدل تاثیر مستقیم حمایت اجتماعی عنوان می کند افرادی که در شبکه های حمایت قرار دارند کمتر افسرده اند و عمدتا سلامت روانی بهتری را نسبت به افراد فاقد چنین شبکه های حمایتی نشان می دهند (قدسی، ۱۳۸۲). حمایت می تواند فرد را در مقابله با استرس به نحو مطلوبی تجهیز نماید در زمینه رویدادهای غیر قابل کنترل معتقدند که حمایت تشویق کننده که شامل حمایت های عاطفی و شبکه ای است مناسب ترین نوع حمایت برای استرس های غیر قابل کنترل است. در این نوع حمایت، فردی که در معرض استرس و نگرانی غیر قابل کنترل قرار گرفته است با همدلی و عواطف مثبت افراد درگیر در شبکه اش مواجه است و بار مثبت حاصل از این حمایت فرد را در برابر فشار زیاد ناشی از رویداد یا استرس غیر قابل کنترل محافظت می کند و مهارت های مقابله را تقویت می نماید.

منظور از مقابله کردن تلاش هایی است که برای کنترل و اراده کردن موقعیت هایی که به نظر خطرناک و استرس زا می رسند، به عمل می آوریم. این تعریف است، سه ویژگی مهم دارد: مستلزم تلاش و برنامه ریزی است، نتیجه نهایی واکنش های مقابله ای را همیشه مثبت فرض نمی کند، مقابله

۱ - cutrona

۲-Hollar, Svindel & Rosenberg

کردن را فرآیندی تلقی می‌کند که در طول زمان اتفاق می‌افتد. این ویژگی‌های تعریف مقابله بسیار مهم است (لازاروس^۱ و فولکمن، محمدخانی، ۱۳۸۹). یکی از مواردی که در تعیین سلامت یا بیماری انسان، مهم‌ترین نقش و جایگاه را دارد، استرس است. راهبردهای مقابله به روش‌های آگاهانه و منطقی مدارا با استرس‌های موجود در زندگی اشاره دارد. هر کدام از این دو حیطه شامل طبقاتی است که منعکس‌کنندهٔ مقابلهٔ رفتاری یا شناختی است که بر مبنای آن به مهارت در چهار نوع اساسی فرایند مقابله دسترسی خواهیم داشت. این موارد عبارتند از: مقابله شناختی - گرایشی^۲، مقابله رفتاری - گرایشی^۳، مقابلهٔ شناختی - اجتنابی^۴ و مقابله رفتاری - اجتنابی^۵.

تفاوت‌های فردی نیز در شیوه‌های مقابله تأثیر دارند. این تفاوت‌ها که بر ارزشیابی و مقابله تأثیر دارند، تعیین‌کننده‌های مهم آسیب‌پذیری روان‌شناختی اند. تهدیدها و باورها نیز بر ارزشیابی تأثیر می‌گذارند. (پرند، ۱۳۹۰)

مقابله شناختی - گرایشی: عبارت است از تجزیه و تحلیل شناختی و ارزیابی مجدد موقعیت تنش‌زا، پذیرش مسئولیت و خویشتنداری. فرایندهای شناختی مواردی نظیر توجه به جنبه‌ای از موقعیت در هنگام رویارویی با مشکل، بهره‌گیری از تجربیات گذشته، پذیرش واقعی بودن موقعیت در عین حال بازسازی و سازماندهی مجدد آن برای یافتن پاسخی مطلوب را شامل می‌شود.

مقابله رفتاری - گرایشی: شامل جست و جوی راهنمایی و حمایت و به‌کارگیری روش‌های مناسب از قبیل مقابلهٔ مبتنی بر حل مسئله در رویارویی مستقیم با یک رویداد و پیامدهای آن است. مقابله شناختی - اجتنابی پاسخ‌هایی را در بر می‌گیرد که هدف آن انکار یا به حداقل رساندن آسیب‌های یک بحران یا پیامدهای آن است. با اینکه شخص موقعیت را همان‌گونه که وجود دارد می‌پذیرد، اما آن را تغییر ناپذیر فرض می‌کند.

مقابله رفتاری - اجتنابی: شامل رفتارهای جایگزین است، به این نحو که شخص سعی می‌کند در فعالیت‌های جدید درگیر شود و آن فعالیت‌ها را به عنوان جایگزین فقدان‌های ناشی از بحران‌ها کند و منابع ارضای جدید را ابداع کرده و جایگزین منابع قبلی کند. این روش مواردی از قبیل برون‌ریزی کالم احساس یاس و خشم، انجام رفتاری که ممکن است به طور موقت تنش را کاهش دهد، مانند مصرف داروهای آرام‌بخش یا دیگر داروها (موس و اسکافر، ۱۹۹۳).

۱ - Lazaros

۲ - cognitive - approach coping

۳ - behavioral - approach coping

۴ - cognitive - approach coping

۵ - behavioral - avoidance coping

مطالعه تطبیقی برنامه درسی دوره دکتری رشته مدیریت آموزشی □ ۵۷

اکلی^۱، ۲۰۱۰؛ کوهن^۲، ۲۰۰۹؛ بلوم^۳، ۲۰۰۸؛ و هوندت^۴، ۲۰۱۱ حاکی از تاثیر حمایت اجتماعی ارائه شده توسط موسسات حمایتی یا بازدیدکنندگان است. نتایج این تحقیقات نشان می‌دهد که حمایت اجتماعی می‌تواند با تاثیرات نامطلوب نابرابری و تبعیض اجتماعی که شامل ضربات روحی و استرس روانی است مقابله کند. نتایج تحقیقات نشان دهنده‌ی تاثیر آن بر مبادلات سالم‌تر اجتماعی و نیز انسجام اجتماعی است. پژوهش روی و همکاران^۵ (۲۰۰۶) پیرامون حمایت والدین، کنترل رفتاری و کنترل روان شناختی در میان نوجوانان و جوانان آمریکائی آفریقایی تبار نشان داده است که بین حمایت والدین و افسردگی، بین کنترل رفتاری والدین و بزهکاری رابطه منفی وجود دارد. حاکی از این است حمایت پدر و توجه مخصوص از سوی وی با مصرف اندک الکل و هویت یافتگی رابطه‌ی معنی داری وجود دارد. در طی یک پژوهش طولی اثرات انحنایی رابطه کنترل و حمایت والدین با نشانه‌های بیرونی سازی و سو مصرف مواد نشان داد که بین کنترل والدین و نشانه‌های بیرونی سازی و کنترل والدین و سو مصرف مواد نوجوانان رابطه منفی وجود دارد .

پیرامون بافت خانواده نوجوان و شکل گیری هویت در بزرگسالی با استفاده از داده‌های مطالعه طولی ملی سلامت نوجوانان نشان می‌دهد که نوجوانان خانواده‌های تک والد یا فرزند خوانده و نه خانواده‌های خوانده دو والدی، در مقایسه با خانواده‌های دو والدی طبیعی به احتمال بیشتر به عنوان بزرگسال هویت می‌یابند

پژوهش سارتر و یوینس (۲۰۰۲) نشان داده است که بین نظارت والدین بر عملکرد مدرسه، نظارت اجتماعی و حمایت یا هویت یافتگی رابطه معنی داری وجود دارد. براسارد و هال^۶ (۲۰۰۸) دریافته‌اند که حمایت والدین هویت پیش رس بالاتر و هویت معلق پائین تر را در میان دانش آموزان سفید پوست، هویت یافتگی بالاتر در میان دانش آموزان آسیایی تبار و لاتین تبار و گمگشتگی بالاتر در میان آمریکائی‌های آفریقایی تبار را پیش بینی می‌کند. پلایسیرو و همکاران (۲۰۰۷) به بررسی نقش شرایط کاری و حمایت اجتماعی در شروع اختلالات اضطرابی و افسردگی در بین کارمندان زن و مرد پرداختند . با استفاده از داده‌های طولی مطالعه رخدادها و بررسی سلامت روانی تاثیر شرایط کاری و حمایت اجتماعی بر روی بروز اختلالات اضطرابی و افسردگی در میان ۲۶۴۶ کارگر زن و مرد در

---

۱ -Oakley

۲ -Cohen

۳- Bloom

۴ -Houndete

۵ - Roy et al

۶-Hall & Brassard

سنین ۱۸ تا ۶۵ سال بررسی شده و سه بعد از شرایط کاری شخصا گزارش شده ارزیابی شد. نیازهای روان شناختی، آزادی و تصمیم گیری و امنیت شغلی، حمایت اجتماعی از طریق مقیاس های معتبر برای حمایت عاطفی روزانه ارزیابی گردید. پکنهام کنت (۱۹۹۹) در مطالعه ای کاربرد تنیدگی ورزش و روش مقابله ای برای سازگاری در بیماران مبتلا به (MS) مورد بررسی قرار داده، برای این کار از تمامی ۱۲۲ بیمار مبتلا به (MS) مصاحبه به عمل آمده و مقیاس های خودآزمایی در نوبت اول و ۱۲ ماه بعد در نوبت دوم تکمیل شد. بر اساس یافته های به دست آمده در این پژوهش پیش بینی کننده ها شامل وقایع تنیدگی زاء، بیماری (طول مدت، شدت، معلولیت) حمایت اجتماعی، ارزیابی (درمان، کنترل، کنارآمدن) و مقابله (مساله مدار و هیجان مدار، تفکر آرزومندانه، خود سرزنشی و اجتناب) بودند. گری رودین و همکاران (۲۰۰۷) به بررسی نقش امنیت ناشی از تعلق خاطر و حمایت اجتماعی نسبت بین نشانگان افسردگی در بیماران مبتلا به سرطان پیش رونده پرداختند. نتایج حاصل از نمونه ای از بیماران سرپایی سرطانی به تعداد ۳۲۶ نفر با بیماری پیشرفته نشان دهنده آن است که عوامل وابسته به بیماری به نحو معنا داری با بروز نشانگان افسردگی مرتبط بوده است.

آدامز و همکاران ۲۰۰۱ در پژوهش خود نشان داد نوجوانانی که از سبک هویت سردرگم - اجتنابی استفاده می کنند احتمال بیشتری دارد که اختلال های رفتاری و بیش فعالی دچار شوند. با توجه به موارد یاد شده در ارتباط با هویت اجتماعی، حمایت اجتماعی و راهبردهای مقابله ای که ذکر گردید تحقیق حاضر با هدف بررسی رابطه حمایت اجتماعی و ابعاد سبک هویت والدین با ابعاد راهبردهای مقابله ای نوجوانان دختر دبیرستانی شهرستان دماوند انجام گرفت.

هدف اصلی پژوهش

بررسی رابطه حمایت اجتماعی و ابعاد سبک هویت والدین با ابعاد راهبردهای مقابله ای نوجوانان دختر دبیرستانی شهرستان دماوند.

اهداف فرعی پژوهش

- الف - بررسی رابطه حمایت اجتماعی با ابعاد راهبردهای مقابله ای نوجوانان دختر .
- ب - بررسی رابطه سبک هویت والدین و ابعاد راهبردهای مقابله ای نوجوانان دختر .

مطالعه تطبیقی برنامه درسی دوره دکتری رشته مدیریت آموزشی □ ۵۹

سوال اصلی پژوهش

بین حمایت اجتماعی و ابعاد سبک هویت والدین با ابعاد راهبردهای مقابله ای نوجوانان دختر چه رابطه ای وجود دارد؟

سوالات فرعی پژوهش

- ۱- بین حمایت اجتماعی با ابعاد راهبردهای مقابله ای نوجوانان دختر چه رابطه ای وجود دارد؟
- ۲- بین ابعاد سبک هویت والدین با ابعاد راهبرد مقابله ای نوجوانان دختر چه رابطه ای وجود دارد؟

روش پژوهش

روش این پژوهش بر اساس طرح پژوهش حاضر یک پژوهش همبستگی از نوع رگرسیون چند متغیری است.

جامعه آماری

در پژوهش حاضر، جامعه آماری شامل دانش آموزان دختر دوره دبیرستان شهرستان دماوند و والدین آنها در سال تحصیلی ۹۲-۱۳۹۱ است.

حجم نمونه و روش نمونه گیری

نمونه آماری در این پژوهش بر اساس جدول مورگان ۳۳۰ نفر از دانش آموزان دختر دبیرستانی است که به روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای از بین پایه های (دوم و سوم دبیرستان) هر مدرسه به نسبت جمعیت دانش آموزی دختران دبیرستانی موجود در هر شهر به تفکیک رشته های ریاضی - فیزیک، علوم تجربی و علوم انسانی انتخاب شده اند. در مجموع از هر رشته تحصیلی ۱۱۰ نفر انتخاب گردیده است.

=ابزار گردآوری اطلاعات

الف- پرسشنامه حمایت اجتماعی والدین

برای سنجش حمایت اجتماعی و آگاهی والدین از مقیاس حمایت اجتماعی ادراک شده خانواده که توسط مری پروسیدانو و کنیث هلر (۱۹۸۳) تهیه گشته، استفاده شد. این پرسشنامه برای سنجش میزان ارضا نیاز انسان از حمایت خانواده ساخته شده است داده های هنجاری از یک نمونه ۲۲۲ نفری دانشجویان استخراج شده است میانگین و انحراف استاندارد مقیاس ۱۳/۴۰ ($SD=۴/۸۳$) است. مقیاس

حمایت اجتماعی خانواده با مقیاس حمایت اجتماعی دوستان با ضریب آلفای ۰/۹۰٪ از اعتبار همزمان و هماهنگ درونی فوق العاده برخوردار است آلفای نهایی برای مقیاس حمایت اجتماعی خانواده ۰/۸۸٪ تا ۰/۹۱٪ است نمرات حاصل از این مقیاس با شخصیت سنج کالیفرنیا و وابستگی بین اشخاص همبستگی معنی داری دارد در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ بدست آمده برابر با ۰/۸۷٪ است.

نمره گذاری: این پرسش نامه حاوی ۲۰ سؤال که شامل سه گزینه (بله)، (خیر) و (نمی دانم) است. نمره نمی دانم در این مقیاس صفر، نمره پاسخ خیر سؤالات ۳، ۴، ۱۶، ۱۹ و ۲۰ مساوی +۱ و برای بقیه سؤالات آن نمره پاسخ بله +۱ است دامنه نمره کل سؤالات بین صفر تا ۲۰ و نمره بالا به منزله حمایت اجتماعی بیشتر از نظر پاسخ دهندگان است (ثنائی، ۱۳۷۹).

ب- پرسشنامه سبک های هویت

سبک های هویت با استفاده از آزمون بنیون و آدامز (۱۹۸۶) با اصلاح پرسشنامه (OMEIS-۱) و با توجه به نظریه اریکسون و مارسیا طراحی شده است پایائی آزمون با استفاده از روش آلفای کرونباخ برای هر کدام از خرده مقیاس ها به ترتیب عبارتند از هویت یافته (۰/۷۵)، پیش رس (۰/۸۱)، معلق (۰/۷۱) و آشفته (۰/۸۰۴). ضریب پایایی کل آزمون توسط آدامز (۰/۷۸) بدست آمده است. در پژوهشی توسط محمد ترکمان ضریب پایایی ۰/۸۳٪ و در پژوهش حاضر با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۸۱٪ بدست آمده است از نظر اعتبار این آزمون با آزمون هویت همبستگی ملاکی معنی داری در سطح آلفای ۰/۰۵ دارد. برای احراز روایی این آزمون از روایی هم زمان، پیش بین و سازه استفاده کردند که نتایج حاکی از روایی قابل قبول برای این آزمون است این آزمون برای سنین ۱۴ تا ۵۶ سال قابل اجرا است.

نمره گذاری: پرسشنامه دارای ۶۴ سؤال است که شامل ۴ خرده مقیاس آشفته، پیش رس، معلق و هویت یافته می باشد و هر خرده مقیاس ۱۶ گویه را در بر می گیرد، آزمودنی هر سؤال را با توجه به یک مقیاس شش درجه ای از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم انتخاب می کند، نمره گذاری بر پایه یک مقیاس لیکرت شش درجه ای و بصورت جداگانه برای هر خرده مقیاس محاسبه می شود. روش نمره گذاری برای طبقه بندی افراد اینگونه است که نمره Z فرد فقط در یکی از چهار پایگاه هویت یک انحراف استاندارد ($+1SD$) بالاتر از میانگین می باشد.

مطالعه تطبیقی برنامه درسی دوره دکتری رشته مدیریت آموزشی □ ۶۱

ج- پرسشنامه راهبردهای مقابله ای

این آزمون برای تعیین انواع راهبردهای کنار آمدن با استرس به کار می رود دارای که در طرح چهار گزینه ای در سه مولفه مساله مدار شامل ۱۷ سوال و هیجان مدار شامل ۲۰ سوال و اجتناب مدار ۱۲ سوال توسط رضاخانی (۱۳۸۸) تدوین و هنجاریابی شده است. روایی مساله مدار ۴۷/۴۲، هیجان مدار ۵۱/۰۷ و اجتناب مدار ۵۲/۴۵ می باشد و ضریب اعتبار هر یک به ترتیب ۰/۶۷، ۰/۷۹ و ۰/۵۹ می باشد ضریب اعتبار کلی ۰/۸۰ بدست آمد

این پرسشنامه را می توان در مورد افرادی که حداقل در حد دانش آموز ۱۵ سال سواد خواندن و فهمیدن داشته باشند اجرا کرد. پرسشنامه شامل ۴۹ پرسش که در طرح ۴ گزینه ای از تقریباً هیچ وقت تا تقریباً همیشه تدوین شده است. پس از کامل شدن پرسشنامه با توجه به کلید تصحیح، مجموع نمره های حاصل از پرسش های مربوط به هر یک از خرده مقیاس های آزمون (مساله مدار، هیجان مدار، اجتناب مدار) جداگانه محاسبه می شود. پس از بدست آوردن نمره خام بامراجعه به جدول نرم مربوط و با توجه به جنس آزمودنی، نمره T معادل نمره خام را از روی جدول پیدا کرده و نتیجه تفسیر می شود. (رضا خانی، ۱۳۸۸).

روش آماری در تجزیه و تحلیل داده ها

تحلیل اطلاعات این پژوهش در دو بخش آمار توصیفی و استنباطی انجام شده است. در بخش آمار توصیفی به توصیف ویژگی های نمونه پژوهش در قالب شاخص های گرایش مرکزی و پراکندگی مانند میانگین - میانه - نما - کجی - کشیدگی - واریانس و انحراف معیار و جداول توزیع فراوانی پرداخته شده است. در بخش آمار استنباطی با توجه به ماهیت پژوهش و فاصله ای بودن مقیاس متغیر ملاک در صورت نرمال بودن توزیع داده ها، از آزمون آماری رگرسیون چند متغیری استفاده شده است.

یافته ها

بین حمایت اجتماعی و ابعاد سبک هویت والدین با ابعاد راهبردهای مقابله ای نوجوانان چه رابطه ای وجود دارد ؟

با توجه به جدول مقدار $R^2=0/211$ ، حاکی از این است ۲۱/۱ درصد از تغییرات واریانس متغیر مسئله مدار توسط متغیر حمایت اجتماعی و سبک هویت (چهار بعد) قابل توجیه است. مقدار R مشاهده شده (۰/۴۵۹) نیز نشان می دهد که مدل رگرسیون خطی حاضر می تواند برای پیش بینی

استفاده شود، علاوه بر این نسبت F محاسبه شده ($۱۷/۳۳۶$) در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنی دار است بنابراین می توان نتیجه گرفت که بین متغیرهای حمایت اجتماعی و ابعاد هویت و راهبرد مسئله مدار همبستگی معنی داری وجود دارد و حداقل یکی از ضرایب رگرسیون معنی دار است همچنین با توجه به جدول شماره (۴-۴) حاکی از آن است بین چهار بعد هویت و حمایت اجتماعی هویت موفق با ضریب بتای ($۰/۳۰۶$) و حاصل $t = ۲/۳۵۲$ و سطح معنی داری $۰/۰۱۹$ و با اطمینان ۹۵ درصد و حمایت اجتماعی با ضریب بتای ($۰/۶۴۵$) و $t = ۷/۵۴۸$ و سطح معنی داری ۰۰۰ با اطمینان ۹۹ درصد معنی دار است و با توجه به علامت ضریب بتای بدست آمده که مثبت می باشد بین حمایت اجتماعی و بعد هویت موفق با راهبرد مسئله مدار همبستگی مثبت وجود دارد.

جدول (۱) خلاصه تحلیل رگرسیون مربوط به پیش بینی راهبرد مسئله مدار براساس حمایت اجتماعی و ابعاد هویت

متغیر وابسته : مسئله مدار					پیش بینی کننده ها
سطح معنی داری	t	ضرایب استاندارد شده			
		بتا	خطای معیار برآورد	B	
۰۰۰	۷.۰۷۴		۴.۵۶۱	۳۲.۲۶۷	عدد ثابت
۰۰۰	۷.۵۴۸	۰.۶۴۵	۰.۳۴۰	۲.۵۶۶	حمایت اجتماعی
۰.۹۱۰	۰.۱۱۳	۰.۰۰۶	۰.۰۴۴	۰.۰۰۵	هویت زودرس
۰.۲۶۶	۱.۱۱۵	۰.۰۹۰	۰.۷۵۰	۰.۰۸۴	هویت دیررس
۰.۷۱۱	۰.۳۷۰	-۰.۰۳۶	۰.۰۹۸	-۰.۰۳۶	هویت آشفته
۰.۰۱۹	۲.۳۵۲	۰.۳۰۶	۰.۱۳۹	۱.۳۲۸	هویت موفق

$$R^2 = ۰.۱۹۹ \quad R^2 = ۰.۲۱۱ \quad R = ۰.۴۵۹ \quad F = ۱۷.۳۳۶ \quad \text{Sign} = ۰.۰۰۰$$

بین حمایت اجتماعی و ابعاد سبک هویت والدین با راهبرد هیجان مدار نوجوانان چه رابطه‌ای وجود دارد؟

با توجه به جدول مقدار $R^2 = ۰/۳۶۵$ حاکی از این است $۳۶/۵$ درصد از تغییرات واریانس متغیر هیجان مدار توسط متغیر حمایت اجتماعی و سبک هویت (چهار بعد) قابل توجیه است مقدار R مشاهده شده ($۰/۶۰۴$) نیز نشان می دهد که مدل رگرسیون خطی حاضر می تواند برای پیش بینی استفاده شود، علاوه بر این نسبت F محاسبه شده ($۳۷/۲۸۶$) در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنی دار است بنابراین می توان نتیجه گرفت که بین متغیرهای حمایت اجتماعی و ابعاد هویت و مولفه هیجان مداری همبستگی معنی داری وجود دارد و حداقل یکی از ضرایب رگرسیون معنی دار است

مطالعه تطبیقی برنامه درسی دوره دکتری رشته مدیریت آموزشی □ ۶۳

همچنین با توجه به جدول شماره (۴-۵) حاکی از آن است بین چهار بعد هویت و حمایت اجتماعی بعد هویت دیررس با ضریب بتای (۰/۱۶۳) و حاصل $t = ۲/۲۵۵$ و سطح معنی داری ۰/۰۲۵ و با اطمینان ۹۵ درصد و هویت زودرس با ضریب بتای (۰/۱۲۹) و $t = ۲/۸۱۵$ و سطح معنی داری ۰/۰۰۵ با اطمینان ۹۹ درصد، و حمایت اجتماعی با بتای ۰/۵۴۷ و $t = ۷/۱۴۶$ با سطح معنی داری ۰/۰۰۰ با اطمینان ۹۹ درصد معنی دار است و باتوجه به علامت ضریب بتای بدست آمده که مثبت می باشد بین حمایت اجتماعی و بعد هویت زودرس و هویت دیررس با راهبرد هیجان مدار همبستگی مثبت وجود دارد.

جدول (۲) خلاصه تحلیل رگرسیون مربوط به پیش بینی راهبرد هیجان مدار بر اساس حمایت اجتماعی و ابعاد هویت

متغیر وابسته : هیجان مدار					پیش بینی کننده ها
سطح معنی داری	t	ضرایب استاندارد شده			
		بتا	خطای معیار برآورد	B	
۰/۸۷۹	۰/۱۵۳		۴/۰۳۷	۰/۶۱۷	عدد ثابت
۰/۰۰۰	۷/۱۴۶	۰/۵۴۷	۰/۳۰۱	۲/۱۵۰	حمایت اجتماعی
۰/۰۰۰۵	۲/۸۱۵	۰/۱۲۹	۰/۰۳۹	۰/۱۱۰	هویت زودرس
۰/۰۰۲۵	۲/۲۵۵	۰/۱۶۳	۰/۰۶۷	۰/۱۵۰	هویت دیررس
۰/۶۶۹	۰/۴۲۷	۰/۰۳۸	۰/۰۸۷	۰/۰۳۷	هویت آشفته
۰/۴۰۱	-۰/۸۴۱	-۰/۰۹۸	۰/۱۲۳	-۰/۱۰۴	هویت موفق

$$R^2 = ۰/۳۵۵ \quad R^2 = ۰/۳۶۵ \quad R = ۰/۶۰۴ \quad F = ۳۷/۲۸۶ \quad \text{Sign} = ۰/۰۰۰$$

بین حمایت اجتماعی و ابعاد سبک هویت والدین با راهبرد اجتناب مدار نوجوانان چه رابطه ای وجود دارد؟

با توجه به جدول مقدار $R^2 = ۰/۳۵۳$ حاکی از این است $۳۵/۳$ درصد از تغییرات واریانس متغیر اجتناب مدار توسط متغیر حمایت اجتماعی و سبک هویت (چهار بعد) قابل توجیه است مقدار R مشاهده شده (۰/۵۹۴) نیز نشان می دهد که مدل رگرسیون خطی حاضر می تواند برای پیش بینی استفاده شود، علاوه بر این نسبت F محاسبه شده (۳۵/۳۹۶) در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنی دار

است بنابراین می توان نتیجه گرفت که بین متغیرهای حمایت اجتماعی و ابعاد هویت و راهبرد اجتناب مدارهمبستگی معنی داری وجود دارد و حداقل یکی از ضرایب رگرسیون معنی دار است همچنین با توجه به جدول شماره (۴-۶) حاکی از آن است بین چهار بعد هویت و حمایت اجتماعی بعد هویت آشفته با ضریب بتای (۰/۲۴۸) و حاصل $t = ۲/۷۹۹$ و سطح معنی داری ۰/۰۰۵ و با اطمینان ۹۵ درصد و حمایت اجتماعی با ضریب بتای (۰/۱۲۹) و $t = ۳/۷۷۶$ و سطح معنی داری ۰۰۰ با اطمینان ۹۹ درصد معنی دار است با توجه به علامت ضریب بتای بدست آمده که مثبت می باشد بین حمایت اجتماعی و بعد هویت آشفته و با راهبرد اجتناب مدار همبستگی مثبت وجود دارد.

جدول (۳) خلاصه تحلیل رگرسیون مربوط به پیش بینی راهبرد اجتناب مدار براساس حمایت اجتماعی و ابعاد هویت

متغیر وابسته : اجتناب مدار					پیش بینی کننده ها
سطح معنی داری	t	ضرایب استاندارد شده		B	
		بتا	خطای معیار برآورد		
۰.۴۷۴	-۰.۷۱۷		۵.۵۱۲	-۳.۹۵۱	عدد ثابت
۰۰۰	۳.۷۷۶	۰.۲۹۲	۰.۴۱۱	۱.۵۵۱	حمایت اجتماعی
۰.۵۱۱	۰.۶۵۸	۰.۰۷۸	۰.۱۶۹	۰.۱۱۱	هویت زودرس
۰.۵۶۰	۰.۵۸۳	۰.۰۴۳	۰.۰۹۱	۰.۰۵۳	هویت دیررس
۰.۰۰۵	۲.۷۹۹	۰.۲۴۸	۰.۱۱۹	۰.۳۳۲	هویت آشفته
۰.۱۵۲	۱.۴۳۵	۰.۰۶۷	۰.۰۵۳	۰.۰۷۶	هویت موفق

$R^2 = ۰.۳۴۳$ $R^2 = ۰.۳۵۳$ $R = ۰.۵۹۴$ $F = ۳۵.۳۹۶$ $Sign = ۰۰۰$

سؤالات پژوهش

۱. بین حمایت اجتماعی و راهبردهای مقابله ای چه رابطه ای وجود دارد ؟
 نتایج بدست آمده در جدول نشان می دهد که همبستگی حمایت اجتماعی با راهبرد مسئله مدار ۰.۴۲۸، حمایت اجتماعی با راهبرد هیجان مدار ۰.۵۸۳ و حمایت اجتماعی با راهبرد اجتناب مدار ۰.۵۵۵ در سطح معنی داری ۰۰۰ و تعداد ۳۳۰ که بزرگتر از مقدار بحرانی جدول است فرض صفر رد شده و فرض تحقیق مبنی بر رابطه حمایت اجتماعی با راهبردهای مقابله ای رابطه مثبت و معنی داری می باشد.

مطالعه تطبیقی برنامه درسی دوره دکتری رشته مدیریت آموزشی □ ۶۵

جدول (۴) خلاصه محاسبات همبستگی پیرسون مربوط به سؤال فوق

حمایت اجتماعی	راهبرد مسئله مدار	راهبرد هیجان مداری	راهبرد اجتناب مدار
همبستگی پیرسون	۰/۴۲۸	۰/۵۸۳	۰/۵۵۵
سطح معنی داری	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰
تعداد	۳۳۰	۳۳۰	۳۳۰

۲. بین ابعاد سبک هویت با راهبردهای مقابله ای چه رابطه ای وجود دارد؟
 با توجه به جدول (۴-۸) مقدار $R^2 = 0/172$ حاکی از این است $17/2$ درصد از تغییرات واریانس راهبرد مسئله مدار توسط متغیر سبک هویت (چهار بعد) قابل توجیه است مقدار R مشاهده شده (۰/۲۶۹) نیز نشان می دهد که مدل رگرسیون خطی حاضر می تواند برای پیش بینی استفاده شود، علاوه بر این نسبت F محاسبه شده (۶/۳۳۴) در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنی دار است بنابراین می توان نتیجه گرفت که بین متغیر سبک هویت و راهبرد مسئله مدار همبستگی معنی داری وجود دارد و حداقل یکی از ضرایب رگرسیون معنی دار است همچنین با توجه به جدول (۴-۸) بین چهار بعد هویت، هویت موفق با ضریب بتای (۰/۱۰۷) و حاصل $t = 2/921$ و سطح معنی داری ۰/۰۴۸ و با اطمینان ۹۵ درصد راهبرد مسئله دار معنی دار است و باتوجه به علامت ضریب بتای بدست آمده که مثبت می باشد بین ابعاد هویت و راهبرد مسئله مدار همبستگی مثبت و معنی دار وجود دارد.

جدول (۵) خلاصه تحلیل رگرسیون مربوط به پیش بینی راهبرد مسئله مدار براساس ابعاد هویت

متغیر وابسته : مسئله مدار					پیش بینی کننده ها
سطح معنی داری	t	ضرایب استاندارد شده		B	
		خطای معیار برآورد	بتا		
۰۰۰	۷/۴۰۶	۴/۹۰۴		۳۶/۳۲۱	عدد ثابت
۰/۰۶۱۲	۰/۵۰۸	۰/۰۴۸	۰/۰۲۸	۰/۰۲۴	هویت زودرس
۰/۰۱۷۰	۱/۳۷۷	۰/۰۸۱	۰/۱۲۰	۰/۱۱۲	هویت دیررس
۰/۰۵۷۹	۰/۵۵۵	۰/۱۰۵	۰/۰۵۸	۰/۰۵۸	هویت آشفته
۰/۰۰۴۸	۲/۹۲۱	۰/۰۷۶	۰/۱۰۷	۰/۱۰۶	هویت موفق

$R^2 = 0/161$ $R^2 = 0/172$ $R = 0/269$ $F = 6/334$ $Sign = 0/000$

با توجه به جدول مقدار $R^2=0/265$ حاکی از این است $26/5$ درصد از تغییرات واریانس راهبرد هیجان مدار توسط متغیر سبک هویت (چهار بعد) قابل توجیه است مقدار R مشاهده شده ($0/515$) نیز نشان می دهد که مدل رگرسیون خطی حاضر می تواند برای پیش بینی استفاده شود، علاوه بر این نسبت F محاسبه شده ($29/325$) در سطح اطمینان 99 درصد معنی دار است بنابراین می توان نتیجه گرفت که بین متغیر سبک هویت و راهبرد هیجان مدار همبستگی معنی داری وجود دارد حداقل یکی از ضرایب رگرسیون معنی دار است همچنین با توجه به جدول ($4-9$) بین چهار بعد هویت، هویت زودرس با ضریب بتای (0.261) و $t=2.307$ و سطح معنی داری 0.022 ، دیررس با ضریب بتای (0.189) و $t=2.431$ و سطح معنی داری 0.016 و با اطمینان 95 درصد و آشفته با ضریب بتای ($0/148$) و حاصل $t = 1/260$ و سطح معنی داری $0/209$ و با اطمینان 99 درصد راهبرد هیجان مدار معنی دار است و با توجه به علامت ضریب بتای بدست آمده که مثبت می باشد بین ابعاد هویت و راهبرد هیجان مدار همبستگی مثبت و معنی دار وجود دارد.

جدول (۶) خلاصه تحلیل رگرسیون مربوط به پیش بینی راهبرد هیجان مدار بر اساس ابعاد هویت

متغیر وابسته : هیجان مدار					پیش کننده ها
سطح معنی داری	t	ضرایب استاندارد شده			
		بتا	خطای معیار برآورد	B	
0.352	0.932		4.307	4.014	عدد ثابت
0.022	2.307	0.261	0.120	0.276	هویت زودرس
0.016	2.431	0.189	0.071	0.174	هویت دیررس
0.209	1.260	0.148	0.093	0.117	هویت آشفته
0.003	3.009	0/118	0.042	0.126	هویت موفق

$$R^2=0.265 \quad R=0.515 \quad F=29.325 \quad \text{Sign}=0.000 \quad R^2=0.256 \quad \text{اصلاح شده}$$

با توجه به جدول مقدار $R^2=0/325$ حاکی از این است $32/5$ درصد از تغییرات واریانس راهبرد اجتناب مدار توسط متغیر سبک هویت (چهار بعد) قابل توجیه است مقدار R مشاهده شده ($0/570$) نیز نشان می دهد که مدل رگرسیون خطی حاضر می تواند برای پیش بینی استفاده شود، علاوه بر این نسبت F محاسبه شده ($39/087$) در سطح اطمینان 99 درصد معنی دار است بنابراین می توان نتیجه گرفت که بین متغیر سبک هویت و راهبرد اجتناب مدار همبستگی معنی داری وجود دارد حداقل یکی از ضرایب رگرسیون معنی دار است همچنین با توجه به جدول ($4-10$) بین چهار بعد هویت، هویت زودرس با ضریب بتای (0.269) و $t=2.482$ و سطح معنی داری 0.014 ، با اطمینان

مطالعه تطبیقی برنامه درسی دوره دکتری رشته مدیریت آموزشی □ ۶۷

۹۵ درصد و هویت آشفته با ضریب بتای (۰.۲۹۱) و $t=۳.۲۴۴$ و سطح معنی داری ۰.۰۰۱ با اطمینان ۹۹ درصد راهبرد اجتناب مدار معنی دار است و باتوجه به علامت ضریب بتای بدست آمده که مثبت می باشد بین ابعاد هویت و راهبرد اجتناب مدار همبستگی مثبت و معنی دار وجود دارد.

جدول (۷) خلاصه تحلیل رگرسیون مربوط به پیش بینی راهبرد اجتناب مدار براساس ابعاد هویت

متغیر وابسته : اجتناب مدار					پیش بینی کننده ها
سطح معنی داری	t	ضرایب استاندارد شده			
		بتا	خطای معیار برآورد	B	
۰.۷۸۸	-۰.۲۶۹		۵.۵۸۴	-۱.۵۰۰	عدد ثابت
۰.۰۱۴	۲.۴۸۲	۰.۲۶۹	۰.۱۵۵	۰.۳۸۵	هویت زودرس
۰.۴۵۰	۰.۷۵۶	۰.۰۵۶	۰.۰۹۳	۰.۰۷۰	هویت دیررس
۰.۰۰۱	۳.۲۴۴	۰.۲۹۱	۰.۱۲۰	۰.۳۸۹	هویت آشفته
۰.۱۰۶۹	۱.۶۲۳	۰.۰۷۷	۰.۰۵۴	۰.۰۸۸	هویت موفق

$$R^2=۰.۳۱۷ \quad R^2=۰.۳۲۵ \quad R=۰.۵۷۰ \quad F=۳۹.۰۸۷ \quad \text{Sign}=۰۰۰$$

نتیجه گیری

بین حمایت اجتماعی با راهبرد های مقابله ای نوجوانان دختر دبیرستانی شهرستان دماوند رابطه وجود دارد. طبق یافته های تحقیق ضریب همبستگی بین دو متغیر حاکی از آن است که بین حمایت اجتماعی و مؤلفه های راهبرد مقابله ای در سطح معنی داری (۰/۰۰۰) و تعداد ۳۳۰ که بزرگتر از مقدار بحرانی جدول است فرض صفر رد شده و فرض تحقیق مورد تأیید قرار می گیرد و بین این دو متغیر رابطه مثبت و معنادار وجود دارد.

نتیجه این پژوهش با نتایج تحقیقات اِکلی (۲۰۱۰)، کوهن (۲۰۰۹)، بلوم (۲۰۰۸) و هوندت (۲۰۱۱) هم سو و هماهنگ است، به عبارتی حمایت اجتماعی می تواند با تأثیرات نامطلوب نابرابری و تبعیض اجتماعی که شامل ضربات روحی و استرس روانی است مقابله کند.

همچنین نتایج این پژوهش با پژوهش روی (۲۰۰۶) هم سو می باشد. به عبارت دیگر هر قدر حمایت والدین بیشتر باشد افسردگی و استرس در نوجوانان کاهش می یابد. (صیادی، ۱۳۸۶) پژوهشهای آخوندی (۱۳۸۶)، فقیر پور (۱۳۸۸)، و مدانلو (۱۳۸۸)، با نتایج این پژوهش هم سو می باشد.

پژوهشگران برای تبیین چگونگی تأثیرات حمایت اجتماعی بر سلامت روانی - اجتماعی دو مدل مطرح کرده اند. مدل تأثیر کلی و مدل فرضیه سپر ماند در برابر استرس، در مدل اول حمایت

اجتماعی صرف نظر از این که فرد تحت تأثیر استرس باشد یا نه باعث می شود که او از تجارت منفی پرهیز کنید و از این رو اثرات سودمندی بر سلامتی وی دارد، در مدل دوم حمایت اجتماعی تنها برای افراد تحت استرس سودمندی دارد و همچون سپر مانع نفوذ استرس بر فرد می شود (سارافنیو ۲۰۰۲). به این ترتیب آسیب پذیری هر کس در برابر فشار روانی متأثر از مهارتهای مقابله و حمایت اجتماعی موجود می باشد (ساراسون، ۱۳۷۵). در نتیجه حمایت اجتماعی اثرات رویدادهای استرس زا را تعدیل می کند و به تجربه ی عواطف مثبت می انجامد. (لو ۱۹۹۷ به نقل از پیروی و عابدینی)

بین ابعاد سبک هویت با راهبردهای مقابله ای نوجوانان دختر دبیرستان شهرستان دماوند رابطه وجود دارد. طبق یافته های بدست آمده و ضرایب بتا و حاصل t و سطح معنی داری هر یک از متغیرها و تعداد ۳۳۰ فرض صفر رد شده و فرض تحقیق مورد تأیید قرار می گیرد و بین دو متغیر سبک هویت با راهبردهای مقابله ای رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد.

نتیجه این پژوهش با نتایج پژوهش های بنسون و جانسون (۲۰۰۹)، براساردو هال (۲۰۰۸)، پیرامون بافت خانواده و شکل گیری هویت هم سو می باشد.

همچنین با نتایج محرمی (۱۳۹۰)، پیری (۱۳۸۳)، تربی (۱۳۸۸)، پور دهقان (۱۳۸۳) هم سو می باشد. تحقیقات عبادی (۱۳۸۸) در راستای نظریه اریکسون و مارسیا نشان داد هر عامل رشدی که به نوجوان کمک کند تا با اطمینان از خود درک کند که از دیگران متمایز و مجزا ست این موجب می شود که در نوجوان یک

احساس هویتی کامل از خود ایجاد شود موس (۱۳۸۵)، بنابراین نوجوان با سبک هویت موفق اغلب از راهبرد مسئله مدار که مستلزم حصول اطمینان درباره موفقیت تنش زا و پیامدهای احتمالی آن است استفاده می کند (موس و اسکافر، ۱۹۹۳) و افرادی که در سبک هویت آشفته هستند در هنگام اضطراب و استرس شدید از راهبرد هیجان مدار و اجتناب مدار بیش از راهبرد تکلیف مدار استفاده می کنند (ایندلر و پاکر، ۱۹۹۴).

بین حمایت اجتماعی و ابعاد سبک هویت با راهبرد های مقابله ای رابطه مثبت و معنادار وجود دارد.

بر اساس نتایج ارائه شده حمایت اجتماعی رابطه مثبت با هر یک از مؤلفه های راهبرد مقابله ای دارد به عبارت دیگر هر چه حمایت اجتماعی والدین از نوجوانان بیشتر باشد، نوجوانان در برابر استرس از راهبرد مقابله ای مؤثرتری استفاده می کنند، به این ترتیب که با تجزیه و تحلیل و ارزیابی مجدد موقعیت تنش زا پذیرش مسئولیت، خویشتنداری و بهره گیری از تجربیات والدین برای یافتن پاسخی

مطالعه تطبیقی برنامه درسی دوره دکتری رشته مدیریت آموزشی □ ۶۹

مطلوب تلاش می کنند. (موس و اسکافر، ۱۹۹۴) نتایج همسو با پژوهش اژه ای (۱۳۸۷) می باشد.

بین سبکهای هویت (آشفته، زودرس، دیررس، موفق) با راهبردهای مقابله ای (مسئله مدار، هیجان مدار، اجتناب مدار) هر یک از سبکها با تک تک مؤلفه ها مورد بررسی قرار گرفت که نتایج نشان داد رابطه بین متغیرها با یکدیگر معنادار است.

در زمینه ارتباط بین سبک مقابله ای مسئله مدار و سبکهای هویتی نتایج بیانگر ارتباط مثبت و معنادار است. سبک مقابله مسئله مدار با وضعیت هویتی موفق است این مؤلفه با سایر سبک ها نیز ارتباط معنادار دارد، اما نقش هویت موفق پر رنگ تر است نتایج همسو با پژوهشهای برزونسکی (۱۹۹۲) و پیری (۱۳۸۳) و عبدالله پور (۱۳۸۹) می باشد.

در زمینه ارتباط بین سبک مقابله ای هیجان مدار و سبکهای هویتی نتایج بیانگر ارتباط مثبت سبک مقابله هیجان مدار با سبکهای هویتی، زودرس، دیررس و آشفته می باشد اما بین این سبک مقابله با هویت موفق ارتباط منفی و معنادار وجود دارد سیگمون مقابله هیجان مدار را به عنوان ترکیب جستجو حمایت و بر وزن ریزی هیجان طبقه بندی می کند (تامرس و همکاران ۲۰۰۲، به نقل از عبدالله پور، ۱۳۸۳).

در زمینه ارتباط سبک مقابله ای اجتنابی و سبک های هویتی نتایج بیانگر این است که بین سبک مقابله ای اجتنابی و سبک های هویتی آشفته ارتباط مثبت و معنادار می باشد و نتایج همسو با پژوهش عبدالله پور (۱۳۸۹) می باشد.

نتایج نشان داد که بین حمایت اجتماعی و سبک های هویت (آشفته، زودرس، دیررس، موفق) بهترین پیش بینی کننده، راهبرد مقابله مسئله مدار متغیر سبک هویت موفق بود در مجموع بهترین الگو برای راهبردهای مقابله ای حمایت اجتماعی و سبک هویت موفق است.

پیشنهادها:

پیشنهادات مبتنی بر یافته های پژوهش:

- ۱- تدوین برنامه های آموزش به خانواده و معلمان در ارتباط با تأثیر بلوغ و بحران نوجوانی.
- ۲- از آنجا که دوره نوجوانی به عنوان یک دوره جداگانه و پر اهمیت در زندگی به حساب می آید به خانواده ها توصیه می شود در رفتار با جوان به شخصیت او توجه نمایند و در کنار نوجوان باشند نه در مقابل او.
- ۳- دو نهاد خانواده و آموزش و پرورش نوجوانان را در انتخاب باورها و الگوهای فرهنگی یاری نمایند.
- ۴- به مسئولان و دست اندرکاران پیشنهاد می شود با ارائه برنامه های مدون و اولویت بندی آنها جهت اجرای دقیق آن در راستای بالابردن سطح کیفی مردم تلاش نمایند.

منابع فارسی

- آخوندی، احمد. (۱۳۸۶). بررسی رابطه حمایت اجتماعی ادراک شده با سازگاری اجتماعی دانش آموزان شهر تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشکده علوم انسانی. دانشگاه تربیت مدرس.
- اژه ای، جواد. (۱۳۸۷). بررسی نقش حمایت اجتماعی در رضایتمندی از زندگی، سلامت عمومی و احساس تنهایی در بین سالمندان بالاتر از ۶۰ سال. طرح پژوهشی. شهر کرد.
- آقا جانی حسین آبادی، محمد حسن. (۱۳۸۱). هنجاریابی مقدماتی پرسشنامه سبک هویت برای دانشجویان دانشگاههای تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت معلم.
- آقاجانی، سیف الله. (۱۳۸۵). بررسی ارتباط بین تیپ شخصیتی (مستعد سرطان) با راه های مقابله ای با استرس در دانشجویان دانشگاههای اردبیل پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشکده علوم انسانی. دانشگاه تربیت مدرس.

مطالعه تطبیقی برنامه درسی دوره دکتری رشته مدیریت آموزشی □ ۷۱

- اکبری آوزمان، حمیدرضا، (۱۳۸۷). بررسی رابطه حمایت اجتماعی موسسات رفاهی (کمپته امداد) با عزت نفس فرزندان خانواده‌های تحت پوششش. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علامه طباطبائی.
- اکبری، ابوالقاسم. (۱۳۹۰). مشکلات نوجوانی و جوانی، تهران: انتشارات رشد و توسعه.
- ایمانی، رویا. (۱۳۸۲). بررسی علل و عوامل مؤثر بر دریافت حمایت اجتماعی از شبکه شخصی (روابط فردی)، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی.
- برک، لورا. (۱۳۹۰). روان شناسی رشد (از نوجوانی تا پایان زندگی) (جلد دوم). ترجمه سید محمدی. تهران: نشر ارسباران.
- به پژو، احمد. (۱۳۸۸). اصول برقراری رابطه انسانی با کودک و نوجوان، تهران: نشر رویش.
- جهانگرد، یدالله. (۱۳۸۳). نحوه رفتار والدین با فرزند. تهران: انتشارات انجمن اولیا و مربیان.
- خوش کنش، ابوالقاسم. (۱۳۸۶). ادراک اجتماعی نوجوانان، خلاصه مقالات سومین سمپوزیم.
- رایس، ف. فیلیپ. (۱۳۸۸). روانشناسی رشد انسان، ترجمه مهشید فروغان، تهران: انتشارات ارجمند.
- رهنما، ۱ و عبدالملکی، ص. (۱۳۸۷). درآمدی بر مبانی نظری هویت، ماهنامه مهندسی، فرهنگی، سال سوم، شماره ۲۱ و ۲۲ و ۳۴-۲۲.
- ساراسون، باربارا، ساراسون. (۱۳۷۵). روانشناسی مرضی، جلد اول، ترجمه بهمن نجاریان، محسن دهقان و محمدعلی اصغری، تهران: انتشارات رشد.
- سارافینو، ادوارد، پ (۱۹۴۰). روانشناسی سلامت، ترجمه سیدعلی احمدی و همکاران (۱۳۸۴)؛ چاپ اول، تهران: انتشارات رشد.
- شرفی، محمد رضا. (۱۳۸۷). جوان و بحران هویت. تهران: انتشارات سروش.
- شرفی، محمد رضا. (۱۳۸۶). نوجوان و هویت خانوادگی. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران.
- شرفی، محمدرضا. (۱۳۷۹). دنیای نوجوان. تهران: انتشارات تربیت، چاپ دوم.
- شرفی، محمدرضا. (۱۳۷۹). مشکلات تربیتی را چگونه حل کنیم؟ تهران: انتشارات تربیت.
- شریفی درآمدی، پرویز. (۱۳۸۷). نظریه‌های روان تحلیل گری شخصیت، تحول شخصیت از پیش از تولد تا بزرگسالی، تهران: مهرقائم.
- فرجاد، محمد حسین. (۱۳۸۶). مشکلات و اختلال های رفتاری روانی در خانواده، تهران: انتشارات بدر.

۱۷۲ □ فصلنامه علمی- پژوهشی تحقیقات مدیریت آموزشی سال پنجم، شماره چهارم، تابستان ۱۳۹۳

- قدسی، علی محمد. (۱۳۸۲). بررسی جامعه‌شناسی رابطه بین حمایت اجتماعی و افسردگی. پایان نامه دکتری جامعه‌شناسی دانشگاه تربیت مدرس.
- مشکینی، علی، نصایح، ص ۱۶۰.
- نجاتی، حسین. (۱۳۸۶). روان‌شناسی رشد، تهران: انتشارات بعثت.
- نجاتی، حسین. (۱۳۸۶). روان‌شناسی نوجوانی (چگونگی رفتار با نوجوان)، تهران: انتشارات بیکران.

منابع انگلیسی

- Adams , G.R, munro , B., Doherty –poirer , M., munro , G.,Petersen , A.M.R.& Edwards , J. (۲۰۰۱) . Diffuse –avoidance , normative, and informational identity styles using identity theory to predict moladjustment .Identity : Aninternational Journal of theory and Research, ۱, ۳۰۷-۳۲۰.
- Berzonsky.M.d(۱۹۹۴).Identity status and self- construct system: pocess x structure interaction jornal of adolescence .۱۳.۲۵۱-۲۶۳.
- Plaisier , I.bruijn , j.g , graaf , r.d , and have , m .(۲۰۰۷) the contribution of working canditons and social support to the on set of depressive and anxiety disorders among male and feale employees vol . ۶۴ , lss.۲ pg ۴۰۱.
- Roy, K , Levine, H. M., Basham, R. B. & Sarason, B. R. (۲۰۰۶). Assessing Social Psychology, ۴۴, ۱۲۷-۱۳۰.
- Seifert, Kelvin L. Educational Psychology, Second Edition,(۱۹۹۱), P. ۸۱.
- Brasard E.haell, J. (۲۰۰۸). The relationship between positive parental involvement and identity achievement during adolescence American Journal of Community Psychology, Vol.۵۲, Nos. ۱/۲, September.
- Cohen, S., & Syme, L. (۲۰۰۹). Social support and health. New York: Academic Press.
- Izarus,R.S(۱۹۸۱). Coping as a mediator of emotion . Journal of personality and social psychology , ۵۴,۴۶۶-۷۵.
- Moos, R. H., & Schaefer, J. A. (۱۹۹۳). Coping Resources and Processes: Current Concept and Measures. In L. Goldbrger & S. Breznitx.